

Bijlage. Basiscompetenties als vermeld in artikel 1

De basiscompetenties van pas afgestudeerde leraren worden bepaald door twee factoren. Enerzijds zijn er tien functionele gehelen en anderzijds is er een set van attitudes, die de noodzakelijke competenties van het leraarschap beschrijven.

Waarom basiscompetenties?

De basiscompetenties voor leraren geven aan welke eisen het onderwijs en de maatschappij stellen aan pas afgestudeerde leraren. Hiermee geeft de overheid de minimale kwaliteitscriteria aan zodat ouders en externen weten wat ze van leraren mogen verwachten. Die transparantie kan de waardering voor het werk van leraren alleen maar ten goede komen. Door specifiek de basiscompetenties vast te leggen, maakt de overheid duidelijk dat van een pas afgestudeerde leraar niet hetzelfde niveau van beroepsuitoefening als van een leraar met enige ervaring verwacht kan worden. Hiermee wordt aangegeven dat 'leraar zijn' een proces van levenslang leren is.

Individu versus teamverantwoordelijkheid

In de toekomst wordt een leraar meer dan ooit een teamspeler. Samenwerken met andere leraren en andere actoren in een schoolteam is essentieel om kwalitatief hoogstaand onderwijs te verzekeren. Om daarin ten volle te kunnen participeren, moet iedere individuele leraar bepaalde competenties bezitten. Die moet hij/zij zowel individueel als samen met collega's kunnen inzetten.

1. Functionele gehelen

FG 1: de leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen

- 1.1 de leraar kan de beginsituatie van de lerende en de groep achterhalen.
- 1.2 de leraar kan doelstellingen kiezen en formuleren, daarbij rekening houdend met de beginsituatie van de lerende(n) en ontwikkelingsdoelen, eindtermen, ontwikkelings- en leerlijnen, een geselecteerd leerplan, het schoolwerkplan en het pedagogisch project
- 1.3 de leraar kan de leerinhouden en leerervaringen selecteren
- 1.4 de leraar kan leer- en ontwikkelingskansen structureren en vertalen in een samenhangend onderwijsaanbod en daarbij de horizontale en verticale samenhang vorm geven en bewaken
- 1.5 de leraar kan aangepaste werkvormen en groeperingsvormen bepalen
- 1.6 de leraar kan ontwikkelingsmaterialen kiezen en aanpassen
- 1.7 de leraar kan een ontwikkelingsbevorderende omgeving creëren met aandacht voor de heterogeniteit van de groep
- 1.8 de leraar kan een observatie en evaluatie voorbereiden
- 1.9 de leraar kan observeren en evalueren met het oog op bijsturing, remediëring en differentiatie als onderdeel van het leerproces van een lerende(n) en kan deze observatie- en evaluatiegegevens aanwenden om het eigen didactisch handelen te bevragen en bij te stellen
- 1.10 de leraar kan deelnemen aan zorgverbredingsinitiatieven en initiatieven van leerlingenbegeleiding en kan deze laten aansluiten bij de totaalbenadering van de onderwijsinstelling
- 1.11 de leraar kan het leer- en ontwikkelingsproces adequaat begeleiden in een gepaste en correcte onderwijstaal, en daarbij rekening houden met en gericht inspelen op de diverse persoonlijke en maatschappelijke taalachtergronden van de lerende(n)

- 1.12 de leraar kan bijdragen aan het gevoelig maken en openstaan voor talen door aan taal sensibilisering te doen
- 1.13 de leraar kan omgaan met de diversiteit van de groep
- 1.14 de leraar kan leer- en ontwikkelingsprocessen opzetten, zowel vanuit de inhouden van zijn/haar vakgebied, als vanuit vakoverschrijdende invalshoek

FG2: de leraar als opvoeder

- 2.1 de leraar kan een positief leerklimaat creëren voor de lerenden in de groep en in de onderwijsinstelling
- 2.2 de leraar kan de emancipatie van de lerende(n) bevorderen
- 2.3 de leraar kan door attitudevorming lerende(n) op individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie voorbereiden
- 2.4 de leraar kan actuele maatschappelijke ontwikkelingen opvolgen en vertalen in een pedagogische context
- 2.5 de leraar kan adequaat omgaan met lerende(n) in sociaal-emotionele probleemsituaties of met gedragsmoeilijkheden
- 2.6 de leraar kan de fysieke en geestelijke gezondheid van de lerende(n) bevorderen
- 2.7 de leraar kan communiceren met lerende(n) met diverse taalachtergronden in diverse talige situaties

FG3: de leraar als inhoudelijk expert

- 3.1 de leraar beheerst de kennis en vaardigheden met betrekking tot de leergebieden en/of vakgebieden van zijn/haar expertise, en kan die uitbreiden, actualiseren, verbreden en verdiepen.
- 3.2 de leraar kan de verworven kennis en vaardigheden met betrekking tot de leergebieden en/of vakgebieden aanwenden op een geïntegreerde wijze.
- 3.3 de leraar beheerst de kennis en vaardigheden met betrekking tot (vak)didactiek van zijn/haar onderwijsopdracht, en kan die uitbreiden, verbreden en verdiepen.
- 3.4 de leraar kan het eigen aanbod situeren in het geheel van het onderwijsaanbod met het ook op de begeleiding en oriëntering van de lerenden

FG4: de leraar als organisator

- 4.1 de leraar kan een gestructureerd speel-, leef-, werk- of leerklimaat bevorderen.
- 4.2 de leraar kan een soepel en efficiënt les- en dagverloop creëren, passend in de korte- en langtermijnplannen, vanuit het oogpunt van de leraar en de lerenden
- 4.3 de leraar kan relevante administratieve taken uitvoeren
- 4.4 de leraar kan een stimulerende en werkbare leefruimte creëren, rekening houdend met de veiligheid van de lerenden

FG5: de leraar als kwaliteitsontwikkelaar

- 5.1 De leraar kan de kwaliteit van zijn/haar onderwijs verder ontwikkelen. De leraar kan de eigen onderwijspraktijk en het eigen functioneren in vraag stellen en bijsturen (verbeteren) door:

* zich te informeren over (praktijkgericht) wetenschappelijk onderzoek (vakinhoudelijk, vakdidactisch en algemeen pedagogische didactisch) en over

ontwikkelingen binnen onderwijs en samenleving en deze te gebruiken voor de praktijk

* systematisch en kritisch te reflecteren op de eigen klaservaringen en gebruik te maken van theoretische denkkaders en inzichten uit (praktijkgericht)

wetenschappelijk onderzoek

* zich verder te professionaliseren"

5.2 de leraar kan kennismaken van toegankelijke resultaten van relevant onderwijsonderzoek en van vakdidactisch en vakinhoudelijk onderzoek en deze aanwenden in de onderwijspraktijk

5.3 de leraar kan zijn/haar eigen functioneren in vraag stellen en bijsturen

FG6: de leraar als partner van ouders of verzorgers

6.1 de leraar kan zich informeren over en discreet omgaan met gegevens over de lerende en de context van de lerende

6.2 de leraar kan met ouders of verzorgers communiceren over de lerende in de onderwijsinstelling op basis van overleg met collega's of externen

6.3 de leraar kan, de ouders of verzorgers informeren over en betrekken bij het onderwijsgebeuren, rekening houdend met de diverse achtergrond van de ouders

6.4 de leraar kan met ouders of verzorgers in gesprek gaan over opvoeding en onderwijs

6.5 de leraar kan in Nederlands communiceren met ouders en verzorgers met diverse taalachtergronden in diverse talige situaties, en hiertoe strategieën ontwikkelen

FG7: de leraar als lid van een onderwijsteam

7.1 de leraar kan overleggen en samenwerken binnen het onderwijsteam

7.2 de leraar kan binnen het team over een taakverdeling overleggen en de afspraken naleven.

7.3 de leraar kan de eigen pedagogische en didactische opdracht in het team bespreekbaar maken, hierover reflecteren in het team en zijn/haar gedrag hieraan aanpassen

7.4 de leraar kan in overleg met collega's reflecteren over het gezamenlijk functioneren van het onderwijsteam.

7.5 de leraar kan zich documenteren over de eigen rechtspositie en die van de lerenden.

7.6 de leraar kan in het Nederlands adequaat in interactie treden met alle leden van het team

FG8: de leraar als partner van externen

8.1 de leraar kan contacten leggen, communiceren en samenwerken met externe instanties die onderwijsbetrokken initiatieven aanbieden

8.2 de leraar kan in het Nederlands adequaat in interactie treden met medewerkers die onderwijsbetrokken initiatieven of stage- of tewerkstellingsplaatsen aanbieden

8.3 de leraar kan een netwerk met externe organisaties initiëren, uitbouwen en onderhouden onder meer met actoren op de arbeidsmarkt en het hoger onderwijs.

8.4 de leraar kan, onder meer met het oog op gelijke onderwijskansen, contacten leggen, communiceren en samenwerken met de brede sociaal-culturele sector.

FG9: de leraar als lid van de onderwijsgemeenschap

9.1 de leraar kan deelnemen aan het maatschappelijke debat over onderwijskundige thema's.

9.2 de leraar kan eens gesprek voeren over zijn/haar beroep en zijn/haar plaats in de samenleving

FG 10: de leraar als cultuurparticipant

10.1 de leraar kan actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen herkennen , kritisch benaderen en vertalen naar een pedagogische context op elk van de volgende domeinen:

- het sociaal-politieke domein
- het sociaal- economische domein
- het levensbeschouwelijke domein
- het cultureel- esthetische domein
- het cultureel-wetenschappelijke domein

2. Attitudes

Volgende attitudes gelden voor alle functionele gehelen.

A1 beslissingsvermogen:

durven een standpunt in te nemen of tot een handeling over te gaan, en er ook de verantwoordelijkheid voor dragen.

A2 relationele gerichtheid:

in contacten met anderen kenmerken van echtheid, aanvaarding, empathie en respect tonen.

A3 kritische ingesteldheid:

bereid zijn zichzelf en zijn/haar omgeving ter discussie te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de wenselijkheid en haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.

A4 leergierigheid:

actief zoeken naar situaties om zijn/haar competentie te verbreden en te verdiepen.

A5 organisatievermogen:

erop gericht zijn de taken zo te plannen, te coördineren en te delegeren, dat het beoogde doel op een efficiënte manier bereikt kan worden.

A6 zin voor samenwerking:

bereid zijn om gemeenschappelijk aan eenzelfde taak te werken.

A7 verantwoordelijkheidszin:

zich verantwoordelijk voelen voor de school als geheel en het engagement aangaan om een positieve ontwikkeling van de lerende te bevorderen.

A8 flexibiliteit:

bereid zijn zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, zoals middelen, doelen, mensen en procedures.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van (datum) betreffende de basiscompetenties van de leraren.

Brussel, ... (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS